T084 TKL 2 (02) 1509 Luận Đại Trí Độ 42.Giải Thích Đại Từ Đại Bi

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 27
42- GIAÛI THÍCH ÑAÏI TÖØ ÑAÏI BI

Ñaïi töø, Ñaïi bi ñaõ phaân bieät ôû trong chöông noùi veà Boán taâm voâ löôïng roài, nay seõ noùi löôïc theâm. Ñaïi töø ñem vui cho taát caû chuùng sanh, Ñaïi bi cöùu khoå taát caû chuùng sanh; Ñaïi töø ñem nhaân duyeân hyû laïc cho chuùng sanh, Ñaïi bi ñem nhaân duyeân lìa khoå cho chuùng sanh. Ví nhö coù ngöôøi, caùc con bò lao tuø, saép chòu xöû töû, cha noù thöông xoùt, duøng ñuû caùch khieán cho noù ñöôïc khoûi, aáy laø Ñaïi bi. Khi ñöôïc khoûi khoå roài, laáy naêm ñieàu duïc laïc caáp cho noù, aáy laø Ñaïi töø. Nhö theá laø sai bieät giöõa töø vaø bi. Hoûi: Ñaïi töø, Ñaïi bi laø nhö theá, theá naøo laø Tieåu töø Tieåu bi? Nhaân tieåu aáy maø goïi laø ñaïi chaêng? Ñaùp: Töø bi thuoäc trong Boán voâ löôïng taâm goïi laø tieåu, Ñaïi töø, Ñaïi bi ñöôïc thöù lôùp noùi trong Möôøi taùm phaùp khoâng chung, goïi laø ñaïi. Laïi nöõa, Töø bi trong taâm Phaät goïi laø ñaïi, Töø bi trong taâm ngöôøi khaùc goïi laø tieåu. Hoûi: Neáu nhö vaäy, côù sao noùi Boà-taùt thöïc haønh Ñaïi töø Ñaïi bi? Ñaùp: Ñaïi töø cuûa Boà-taùt, ñoái vôùi Phaät laø tieåu, ñoái vôùi ngöôøi Nhò thöøa laø ñaïi, aáy laø giaû danh ñaïi. Ñaïi töø Ñaïi bi cuûa Phaät, chaân thaät toái ñaïi. Laïi nöõa, Tieåu töø chæ coù taâm nghó ñeán chuùng sanh vui maø khoâng coù vui thaät söï, Tieåu bi laø thaáy chuùng sanh bò thaân khoå taâm khoå, thöông xoùt maø thoâi, chöù khoâng cöùu thoaùt ñöôïc. Ñaïi töø laø nghó laøm cho chuùng sanh ñöôïc vui vaø cuõng cho vui thaät söï. Ñaïi bi laø thöông xoùt chuùng sanh khoå vaø cuøng laøm cho thoaùt khoå. Laïi nöõa, Töø bi cuûa ngöôøi phaøm phu, haøng Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Boà-taùt. goïi laø tieåu, Töø bi cuûa Phaät môùi goïi laø ñaïi. Laïi nöõa. Ñaïi töø laø töø trong taâm ñaïi nhaân sanh ra Möôøi löïc, boán vieäc khoâng sôï, Boán trí voâ ngaïi, Möôøi taùm phaùp khoâng chung, töø trong ñaïi

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 33

phaùp xuaát ra, coù theå phaù ñaïi khoå cuûa ba ñöôøng aùc, coù theå cho ba thöù vui lôùn laø vui trôøi. vui ngöôøi: vui Nieát-baøn. Laïi nöõa, Ñaïi töø truøm khaép chuùng sanh möôøi phöông ba ñôøi, cho ñeán coân truøng, Töø thaáu xöông tuûy, taâm khoâng lìa boû. Chuùng sanh trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, ñoïa ba ñöôøng aùc, neáu coù ngöôøi chòu thay heát khoå ñoù, laøm cho ñöôïc thoaùt, laïi laáy naêm thöù duïc laïc, thieàn ñònh laïc, theá gian toái thöôïng laïc, töï do ñem cho ñöôïc ñaày ñuû taát caû, roài ñem so vôùi Töø bi cuûa Phaät, trong ngaøøn vaïn phaàn khoâng kòp moät. Vì côù sao? Vì caùi vui theá gian giaû doái khoâng thaät, khoâng lìa khoûi sanh töû. Hoûi: Phaùp ôû trong taâm Phaät, heát thaûy ñeàu ñaïi, côù sao chæ noùi Töø bi laø ñaïi? Ñaùp: Caùc phaùp coâng ñöùc cuûa Phaät ñeàu ñaïi. Hoûi: Neáu nhö vaäy, sao chæ noùi töø bi laø ñaïi? Ñaùp: Töø Bi laø caên baûn cuûa Phaät ñaïo. Vì sao? Vì Boà-taùt thaáy chuùng sanh bò sanh, giaø, beänh, cheát khoå. thaân khoå, taâm khoå, ñôøi naøy ñôøi sau bò caùc khoå böùc naõo, sanh taâm Ñaïi töø Ñaïi bi cöùu caùc khoå nhö vaäy, roài sau phaùt taâm caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Cuõng vì löïc Ñaïi töø bi neân ôû trong sanh töû traûi voâ löôïng A-taêng-kyø kieáp, taâm khoâng chaùn boû. Do löïc Ñaïi töø bi, neân ñaùng ñöôïc Nieát-baøn töø laâu maø khoâng thuû chöùng. Vì vaäy neân Töø bi trong phaùp cuûa chö Phaät laø ñaïi. Neáu khoâng taâm Ñaïi töø Ñaïi bi thì ñaõ sôùm vaøo Nieát-baøn. Laïi nöõa, khi ñaéc Phaät ñaïo, thaønh töïu voâ löôïng thieàn ñònh saâu xa, caùc tam-muoäi giaûi thoaùt, sanh caùi vui thanh tònh, maø xaû boû khoâng laõnh thoï; ñi vaøo xoùm laøng thaønh aáp duøng caùc thí duï nhaân duyeân ñeå thuyeát phaùp, bieán hieän thaân hình, voâ löôïng aâm thanh, nghinh ñoùn heát thaûy, nhaãn chòu chuùng sanh maéng nhieác phæ baùng, cho ñeán töï laøm kyõ nhaïc, ñeàu laø do löïc Ñaïi töø Ñaïi bi. Laïi nöõa, Ñaïi töø Ñaïi bi, tieáng ñaïi aáy chaúng phaûi Phaät töï noùi, maø do chuùng sanh noùi, ví nhö sö töû löïc ñaïi, khoâng töï noùi löïc ñaïi maø ñeàu do muoân thuù xöng goïi, chuùng sanh nghe dieäu phaùp cuûa Phaät, bieát Phaät vì cöùu hoä chuùng sanh neân trong voâ löôïng A-taêng-kyø kieáp, laøm vieäc khoù laøm, chuùng sanh nghe thaáy vieäc aáy, maø goïi phaùp aáy laø Ñaïi töø Ñaïi bi. Ví nhö moät ngöôøi coù hai baïn thaân, ngöôøi aáy vì coù toäi phaûi bò giam lao tuø, moät baïn lo cung caáp söï caàn duøng, moät baïn chòu cheát thay; moïi ngöôøi noùi ngöôøi baïn chòu cheát thay aáy laø Ñaïi töø bi. Phaät cuõng nhö vaäy, ñôøi ñôøi vì heát thaûy chuùng sanh ñem ñaàu maét tuûy naõo boá thí; ñeàu vì heát thaûy chuùng sanh, chuùng sanh nghe thaáy vieäc aáy, cuøng nhau goïi ñoù laø Ñaïi töø Ñaïi bi. Nhö vua Thi-tyø (Sibi) vì cöùu chim boà caâu, ñem heát thòt trong thaân thay

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 34

theá, vaãn khoâng caân baèng thaân boà caâu, laïi laáy tay vòn caân muoán ñem caû thaân thay theá. Baáy giôø ñaïi ñòa chaán ñoäng saùu caùch, nöôùc bieån noåi soùng, chö thieân ñem höông hoa cuùng döôøng vua, chuùng sanh xöng taùn raèng: Caûm thöông moät con chim nhoû ñeán nhö vaäy, thaät laø Ñaïi töø Ñaïi bi. Phaät nhaân chuùng sanh goïi, neân noùi laø Ñaïi töø Ñaïi bi. Voâ löôïng chuyeän nhö vaäy, ñeàu coù noùi roäng ôû trong truyeän Boån sanh. Hoûi: Caùc coâng ñöùc khaùc nhö thieàn ñònh... vì ngöôøi ta khoâng bieát, neân khoâng xöng laø ñaïi, coøn Trí tueä hay thuyeát

phaùp... khieán ngöôøi ñaéc ñaïo, côù sao khoâng xöng laø ñaïi? Ñaùp: Coâng naêng Trí tueä cuûa Phaät khoâng ai bieát heát ñöôïc, coøn Ñaïi töø Ñaïi bi, vì ñôøi ñôøi khoâng tieác thaân maïng, boû caùi vui thieàn ñònh ñeå cöùu chuùng sanh, neân ai naáy ñeàu bieát. Ñoái vôùi Trí tueä Phaät chæ coù theå suy loaïi maø bieát, chöù khoâng theå bieát roõ raøng, coøn taâm töø bi thì maét thaáy, tai nghe, nôi nôi bieán hoùa, roáng lôùn tieáng sö töû, cho neân coù theå bieát ñöôïc. Laïi nöõa, Trí tueä Phaät vi dieäu, caùc Boà-taùt, Xaù-lôïi-phaát coøn khoâng theå bieát, huoáng gì ngöôøi khaùc. Töôùng Töø bi coù theå maét thaáy tai nghe, neân ngöôøi tin thoï ñöôïc; coøn Trí tueä thaâm dieäu khoâng theå löôøng bieát. Laïi nöõa, Ñaïi töø Ñaïi bi aáy, heát thaûy chuùng sanh ñeàu öa thích, thí nhö thuoác ngon ngöôøi ta öa uoáng, coøn Trí tueä nhö uoáng thuoác ñaéng, phaàn nhieàu khoâng ai öa. Ngöôøi phaàn nhieàu öa, neân xöng töø bi laø ñaïi. Laïi nöõa, Trí tueä thöù ngöôøi ñaéc ñaïo môùi tin thoï ñöôïc, coøn töôùng ñaïi töø bi, heát thaûy loaïi taïp ñeàu tin ñöôïc, nhö thaáy hình töôùng, hoaëc nghe noùi, ñeàu tin thoï ñöôïc, vaø vì laøm lôïi ích nhieàu, neân xöng laø Ñaïi töø Ñaïi bi. Laïi nöõa, Ñaïi trí tueä laø töôùng xaû, töôùng xa lìa, coøn Ñaïi töø bi laø töôùng thöông xoùt lôïi ích chuùng sanh. Söï thöông xoùt lôïi ích aáy, ñöôïc heát thaûy chuùng sanh öa thích, cho neân goïi laø ñaïi. Ñaïi töø Ñaïi bi aáy, nhö trong kinh Trì Taâm noùi: Ñaïi töø Ñaïi bi coù ba möôi hai thöù thöïc haønh ôû giöõa chuùng sanh. Töôùng nhieáp thuoäc vaø caùc duyeân cuûa ñaïi töø ñaïi bi nhö ñaõ noùi trong chöông Boán taâm voâ löôïng ôû tröôùc. Laïi nöõa, coâng ñöùc Ñaïi töø bi cuûa Phaät, khoâng neân phaân bieät tìm caàu heát töôùng noù nhö trong phaùp cuûa Ca-chieân-dieân ñaõ laøm. Caùc luaän nghò sö treân ñaây duøng phaùp cuûa Ca-chieân-dieân ñeå phaân bieät hieån baøy, khoâng neân tin heát vaøo ñoù. Vì côù sao? Vì Ca-chieân-dieân noùi Ñaïi töø bi, heát thaûy Trí tueä laø phaùp höõu laäu, phaùp heä thuoäc, phaùp theá gian. Vieäc aáy khoâng ñuùng, vì Ñaïi töø bi laø caên baûn cuûa heát thaûy Phaät phaùp, côù sao noùi laø phaùp höõu laäu, phaùp heä thuoäc, phaùp theá gian? Hoûi: Ñaïi töø bi laø caên baûn Phaät phaùp, neân laø höõu laäu, nhö trong buøn sanh hoa sen, khoâng ñöôïc noùi buøn cuõng ñeïp, Ñaïi töø bi cuõng nhö vaäy, tuy

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 35

laø caên baûn Phaät phaùp, cuõng khoâng theå laø voâ laäu? Ñaùp: Ñaïi töø bi laø noùi vò Boà-taùt khi chöa thaønh Phaät, hoaëc noùi laø höõu laäu, söï sai laàm aáy coøn ít, nay Phaät ñaõ ñöôïc trí giaûi thoaùt voâ ngaïi, neân heát thaûy phaùp ñeàu thanh tònh, taát caû phieàn naõo vaø taäp khí döùt saïch. Thanh vaên. Bích-chi Phaät khoâng ñöôïc trí giaûi thoaùt voâ ngaïi, phieàn naõo taäp khí khoâng heát, nhieàu choã nghi khoâng döùt, cho neân taâm phaûi höõu laäu, coøn chö Phaät thì khoâng coù vieäc aáy, côù sao noùi Ñaïi töø Ñaïi bi cuûa Phaät neân laø höõu laäu? Hoûi: Toâi khoâng daùm khoâng kính Phaät, nhöng vì taâm töø bi laø vì chuùng sanh maø phaùt sanh, thì neân laø höõu laäu? Ñaùp: Theá löïc chö Phaät khoâng theå nghó baøn, caùc Thanh vaên, Bích-chi Phaät khoâng theå lìa yù töôûng chuùng sanh maø sanh töø bi, coøn chö Phaät coù theå lìa yù töôûng chuûng sanh maø sanh töø bi. Vì côù sao? Vì nhö töôùng chuùng sanh möôøi phöông laø baát khaû ñaéc, maø caùc A-la-haùn, Bích-chi Phaät, laïi chaáp thuû töôùng chuùng sanh maø sanh Töø bi, coøn chö Phaät tìm töôùng

chuùng sanh möôøi phöông laø baát khaû ñaéc, cuõng khoâng chaáp thuû töôùng chuùng sanh maø vaãn sanh töø bi, nhö trong kinh Voâ Taän YÙ noùi: Coù ba thöù Töø bi, laø chuùng sanh duyeân, phaùp duyeân, voâ duyeân. Laïi nöõa, doái vôùi heát thaûy chuùng sanh chæ coù Phaät haønh cuøng taän phaùp khoâng doái. Neáu Phaät ñoái vôùi chuùng sanh chaáp thuû töôùng maø haønh taâm töø bi, thì khoâng goïi laø haønh phaùp khoâng doái. Vì sao? Vì chuùng sanh laø roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, Thanh vaên, Bích-chi Phaät khoâng goïi laø haønh cuøng taän phaùp khoâng doái, cho neân Thanh vaên, Bích-chi Phaät ñoái vôùi chuùng sanh, vôùi phaùp, hoaëc chaáp thuû töôùng, hoaëc khoâng chaáp thuû töôùng, khoâng neân naïn vaán, vì khoâng haønh taän cuøng phaùp khoâng doái. Nhaát thieát trí döùt heát thaûy caùc laäu, coù theå töø trong taát caû phaùp höõu laäu maø sanh ra, coù theå laøm nhaân duyeân cho voâ laäu, phaùp aáy côù sao töï laø höõu laäu ñöôïc! Hoûi: Trí voâ laäu moãi moãi coù sôû duyeân, khoâng theå duyeân heát thaûy phaùp, chæ coù trí theá tuïc môùi coù theå duyeân heát thaûy phaùp, vì vaäy neân noùi Nhaát thieát trí laø töôùng höõu laäu? Ñaùp: Trong giaùo phaùp oâng coù thöyeát aáy. Chaúng phaûi trong Phaät phaùp noùi; nhö ngöôøi caàm caân ñi vaøo chôï, khoâng ñuùng vôùi caân cuûa quan, khoâng ai duøng ñeán. OÂng cuõng nhö vaäy, töï duøng phaùp cuûa mình khoâng ñuùng vôùi Phaät phaùp, khoâng ai duøng ñeán. Trí tueä voâ laäu côù sao noùi khoâng theå duyeân heát thaûy phaùp; trí höõu laäu laø giaû danh hö doái, theá löïc ít oûi, khoâng theå chaân thaät duyeân heát thaûy phaùp, maø trong giaùo phaùp oâng töï noùi trí aáy duyeân ñöôïc heát thaûy phaùp! Laïi nöõa, trong phaùp Thanh vaên coù möôøi trí, trong phaùp Ñaïi thöøa

coù möôøi moät trí, goïi laø Nhö thaät trí (trí thöù möôøi moät). Möôøi trí aáy vaøo trong Nhö thaät trí naøy, ñeàu thaønh moät trí, ñoù laø trí voâ laäu; nhö nöôùc möôøi phöông chaûy vaøo trong bieån lôùn, ñeàu thaønh moät vò. Ñaïi töø Ñaïi bi aáy nhieáp vaøo Tam-muoäi vöông Tam-muoäi, Sö töû du hyùù Tam-muoäi cuûa Phaät. Nhö vaäy, ñaõ löôïc noùi nghóa cuûa Ñaïi töø Ñaïi bi. KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ñöôïc Ñaïo trí, haõy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Boà-taùt ma-ha-taùt muoán laáy Ñaïo trí laøm ñaày ñuû Ñaïo chuûng trí, haõy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Ñaïo laø moät ñaïo, moät möïc höôùng tôùi Nieát-baøn; ñoái vôùi thieän phaùp, nhaát taâm khoâng phoùng daät, ñaïo theo thaân taâm nieäm ñeán. Ñaïo laïi coù hai: AÙc ñaïo, thieän ñaïo; theá gian ñaïo, xuaát theá ñaïo; ñònh ñaïo, tueä ñaïo; höõu laäu ñaïo, voâ laäu ñaïo; kieán ñaïo, tu ñaïo; hoïc ñaïo, voâ hoïc ñaïo; tín haønh ñaïo, phaùp haønh ñaïo; höôùng ñaïo, quaû ñaïo; voâ ngaïi ñaïo, giaûi thoaùt ñaïo; tín giaûi ñaïo, kieán ñaéc ñaïo; tueä giaûi thoaùt ñaïo, caâu giaûi thoaùt ñaïo. Nhö vaäy coù voâ löôïng phaùp moân hai ñaïo. Laïi coù ba ñaïo: Ñòa nguïc ñaïo, suùc sanh ñaïo, ngaï quyû ñaïo. Ba thöù ñòa nguïc: Ñòa nguïc noùng, ñòa nguïc laïnh, ñòa nguïc toái ñen. Ba thöù suùc sanh ñaïo: suùc sanh ñi ñaát, ñi nöôùc, ñi khoâng. Ba thöù ngaï quyû ñaïo: quyû ñoùi, quyû aên ñoà nhô, quyû thaàn. Ba thieän ñaïo: nhaân ñaïo, thieân ñaïo. Nieát-baøn ñaïo. Ngöôøi coù ba haïng: haïng laøm toäi, haïng laøm phöôùc, haïng caàu Nieát-baøn. Laïi coù ba haïng ngöôøi: ngöôøi höôûng duïc laïc laøm aùc, ngöôøi

höôûng duïc laïc khoâng laøm aùc, ngöôøi khoâng höôûng duïc laïc khoâng laøm aùc. Trôøi coù ba haïng: Trôøi coõi Duïc, Trôøi coõi Saéc, Trôøi coõi Voâ saéc. Nieát-baøn ñaïo coù ba: Ñaïo Thanh vaên, ñaïo Bích-chi Phaät, ñaïo Phaät. Thanh vaên ñaïo coù ba: hoïc ñaïo, voâ hoïc ñaïo, phi hoïc phi voâ hoïc ñaïo, Bích-chi Phaät ñaïo cuõng nhö vaäy. Phaät ñaïo coù ba: ñaïo Ba-la-maät, ñaïo phöông tieän, ñaïo tònh theá giôùi. Phaät laïi coù ba ñaïo: ñaïo môùi phaùt taâm, ñaïo laøm caùc thieän, ñaïo thaønh töïu chuùng sanh. Laïi coù ba ñaïo: ñaïo giôùi, ñaïo ñònh, ñaïo tueä. Nhö vaäy coù voâ löôïng phaùp moân ba ñaïo. Laïi coù boán ñaïo: ñaïo phaøm phu, ñaïo Thanh vaên, ñaïo Bích-chi Phaät, ñaïo Phaät. Laïi coù boán ñaïo: ñaïo Thanh vaên, ñaïo Bích-chi Phaät, ñaïo Boà-taùt, ñaïo Phaät. Ñaïo Thanh vaên coù boán thöù: ñaïo khoå, ñaïo taäp, ñaïo dieät, ñaïo ñaïo. Laïi coù boán Sa-moân quaû ñaïo.

Laïi coù boán ñaïo: ñaïo quaùn thaân thaät töôùng, ñaïo quaùn thoï, ñaïo quaùn taâm, ñaïo quaùn phaùp thaät töôùng. Laïi coù boán ñaïo: ñaïo döùt ñieàu aùc baát thieän chöa sanh khieán khoâng sanh, ñaïo döùt ñieàu aùc ñaõ sanh khieán tieâu dieät, ñaïo khieán ñieàu thieän chöa sanh ñöôïc sanh, ñaïo khieán ñieàu thieän ñaõ sanh taêng tröôûng. Laïi coù boán ñaïo: ñaïo duïc taêng thöôïng, ñaïo tinh taán taêng thöôïng, ñaïo taâm taêng thöôïng, ñaïo tueä taêng thöôïng. Laïi coù boán ñaïo thaùnh chuûng: khoâng löïa choïn aùo; ñoà aên, ñoà naèm; thuoác thang; öa döùt khoå tu ñònh. Laïi coù boán tu haønh ñaïo: ñaïo khoå khoù tu, khoå deã tu, vui khoù tu, vui deã tu. Laïi coù boán tu ñaïo: 1. Vì ñôøi nay vui neân tu. 2. Vì trí sanh töû neân tu. 3. Vì laäu heát neân tu. 4. Vì tueä phaân bieät neân tu. Laïi coù boán thieân ñaïo: töùc laø boán thieàn. Laïi coù boán ñaïo: Thieân ñaïo, Phaïm ñaïo, Thaùnh ñaïo, Phaät ñaïo. Nhö vaäy coù voâ löôïng phaùp moân boán ñaïo. Laïi coù naêm ñaïo: Ñòa nguïc, suùc sanh, ngaï quyû, ngöôøi, trôøi. Laïi coù naêm ñaïo chuùng voâ hoïc: Chuùng voâ hoïc giôùi, cho ñeán chuùng voâ hoïc giaûi thoaùt tri kieán. Laïi coù naêm ñaïo trôøi Tònh cö. Laïi coù naêm ñaïo trôøi Duïc giôùi. Laïi coù naêm ñaïo noùi nhö phaùp. Laïi coù naêm ñaïo noùi khoâng nhö phaùp. Laïi coù naêm ñaïo: phaøm phu, Thanh vaên, Bích-chi Phaät, Boà-taùt, Phaät. Laïi coù naêm ñaïo: phaân bieät Saéc phaùp, phaân bieät Taâm phaùp, phaân bieät Taâm soá, phaân bieät Taâm baát töông öng haønh, phaân bieät Voâ vi phaùp. Laïi coù naêm ñaïo: tu Khoå ñeá ñoaïn, tu Taäp ñeá ñoaïn, tu Dieät ñeá ñoaïn, tu Ñaïo ñeá ñoaïn, Tö duy ñeá ñoaïn. Nhö vaäy coù voâ löôïng phaùp moân naêm ñaïo. Laïi coù saùu ñaïo: ñòa nguïc, ngaï quæ, suùc sanh, ngöôøi, trôøi, A-tu-la. Laïi coù ñaïo boû saùu traàn. Laïi coù saùu hoøa hôïp ñaïo; saùu thaàn thoâng ñaïo, saùu A-la-haùn, saùu ñòa nguïc, saùu ñònh ñaïo, saùu Ba-la-maät ñaïo. Moãi moãi Ba-la-maät laïi coù saùu ñaïo. Nhö vaäy coù voâ löôïng phaùp moân saùu ñaïo. Laïi coù baûy ñaïo: baûy giaùc yù ñaïo, baûy ñòa voâ laäu ñaïo, baûy töôûng ñònh ñaïo, baûy tònh ñaïo, baûy thieän nhaân ñaïo, baûy taøi phuù ñaïo, baûy phaùp phöôùc

ñaïo, baûy trôï ñònh ñaïo. Nhö vaäy coù voâ löôïng phaùp moân baûy ñaïo. Laïi coù taùm ñaïo: taùm chaùnh ñaïo, taùm giaûi thoaùt ñaïo, taùm boäi xaû ñaïo. Nhö vaäy

coù voâ löôïng phaùp moân taùm ñaïo. Laïi coù chín ñaïo: chín thöù ñeä ñònh, chín ñòa voâ laäu, chín kieán ñoaïn, chín A-la-haùn, chín Boà-taùt ñaïo. Ñoù laø saùu Ba-la-maät vaø phöông tieän, thaønh töïu chuùng sanh, tònh Phaät quoác ñoä. Nhö vaäy coù voâ löôïng phaùp moân chín ñaïo. Laïi coù möôøi ñaïo: ñoù laø möôøi voâ hoïc ñaïo, möôøi töôûng ñaïo, möôøi trí ñaïo, möôøi nhaát thieát xöù ñaïo, möôøi baát thieän ñaïo, möôøi thieän ñaïo, cho ñeán moät traêm saùu möôi hai ñaïo. Nhö vaäy coù voâ löôïng ñaïo moân. Bieát caùc ñaïo aáy, bieát heát bieát khaép, aáy goïi laø Ñaïo chuûng trí. Hoûi: Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø ñeä nhaát ñaïo, nhaát töôùng goïi laø voâ töôùng cuûa Boà-taùt, côù sao noùi laø caùc thöù ñaïo? Ñaùp: Caùc ñaïo aáy ñeàu vaøo trong moät ñaïo, ñoù laø thaät töôùng caùc phaùp. Baét ñaàu hoïc coù caùc thöù sai khaùc, ñeán sau ñeàu ñoàng nhaát; khoâng coù sai khaùc, ví nhö khi kieáp taän löûa chaùy, moïi vaät ñeàu ñoàng hö khoâng. Laïi nöõa, vì daãn daét chuùng sanh, Boà-taùt phaân bieät noùi ra caùc thöù ñaïo, ñoù laø ñaïo theá gian ñaïo, xuaát theá gian... Hoûi: Sao Boà-taùt truï trong nhaát töôùng voâ töôùng maø laïi phaân bieät ñaïo theá gian, xuaát theá gian? Ñaùp: Danh töï theá gian chæ töø hai thöù laø öùc töôûng ñieân ñaûo vaø hö doái sanh ra, nhö huyeãn, nhö moäng, nhö voøng löûa quay, ngöôøi phaøm phu cöôõng cho laø theá gian, theá gian aáy ñeàu töø voïng töôûng ñeán. Nay cuõng hö voïng, xöa cuõng hö voïng, noù thaät khoâng sanh khoâng laøm. Chæ töø trong saùu caên ngoaøi saùu traàn nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, tuøy phaøm phu chaáp tröôùc maø goïi laø theá gian. Theá gian aáy, bò löôùi taø kieán nhö tô roái dính nhau, thöôøng qua laïi trong sanh töû. Nhö vaäy laø bieát theá gian. Theá naøo laø ñaïo xuaát theá gian? Nhö thaät bieát theá gian, töùc laø ñaïo xuaát theá gian. Vì ngöôøi trí tìm töôùng theá gian, xuaát theá gian ñeàu baát khaû ñaéc (khoâng theå coù ñöôïc), neáu khoâng theå coù ñöôïc, neân bieát giaû danh laø theá gian, xuaát theá gian. Chæ vì phaù theá gian neân noùi xuaát theá gian. Töôùng theá gian töùc laø xuaát theá gian, khoâng coøn coù rieâng khaùc, vì côù sao? Vì töôùng theá gian laø khoâng theå coù ñöôïc. Xuaát theá gian aáy töùc laø töôùng theá gian thöôøng khoâng, vì ñònh töôùng cuûa phaùp theá gian laø khoâng theå coù ñöôïc. Nhö vaäy haønh giaû khoâng ôû trong theá gian, cuõng khoâng ñaém tröôùc xuaát

theá gian. Neáu khoâng ôû trong theá gian, cuõng khoâng ñaém tröôùc xuaát theá gian, thì phaù tröø aùi vaø maïn, khoâng coøn tranh caõi vôùi theá gian. Vì haønh giaû töø laâu ñaõ bieát theá gian laø khoâng, khoâng coù gì, vì hö doái neân khoâng khôûi öùc töôûng phaân bieät. Theá gian laø naêm uaån, töôùng naêm uaån, giaû söû möôøi phöông chö Phaät tìm noù cuõng khoâng theå coù ñöôïc, khoâng choã ñeán, khoâng choã ôû, khoâng choã ñi. Neáu khoâng coù töôùng naêm uaån ñeán, ôû, ñi, töùc laø xuaát theá gian. Haønh giaû baáy giôø quaùn saùt theá gian xuaát theá gian aáy, thaät khoâng theå thaáy, khoâng thaáy theá gian vôùi xuaát theá gian hôïp, cuõng khoâng thaáy xuaát theá gian vôùi theá gian hôïp. Lìa theá gian cuõng khoâng thaáy xuaát theá gian, lìa xuaát theá gian cuõng khoâng thaáy theá gian. Nhö vaäy thì khoâng sanh hai thöùc laø thöùc bieát theá gian vaø thöùc bieát xuaát theá gian. Neáu boû theá gian, khoâng thoï laõnh xuaát theá gian, aáy goïi laø xuaát theá gian. Neáu Boà-taùt

bieát ñöôïc nhö vaäy, thì coù theå vì chuùng sanh maø phaân bieät ñaïo theá gian, xuaát theá gian. Taát caû caùc ñaïo höõu laäu, voâ laäu cuõng nhö vaäy, nhaäp vaøo moät töôùng, aáy goïi laø Ñaïo chuûng trí. KINH: Muoán laáy Ñaïo chuûng trí laøm ñaày ñuû Nhaát thieát trí, haõy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; muoán laáy Nhaát thieát trí laøm ñaày ñuû Nhaát thieát chuûng trí, haõy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN. Hoûi: Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí coù gì sai khaùc? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi khoâng sai khaùc, hoaëc khi noùi Nhaát thieát trí, hoaëc khi noùi Nhaát thieát chuûng trí. Coù ngöôøi noùi töôùng chung laø Nhaát thieát trí, töôùng rieâng laø Nhaát thieát chuûng trí; nhaân laø Nhaát thieát trí, quaû laø Nhaát thieát chuûng trí; löôïc noùi laø Nhaát thieát trí, roäng noùi laø Nhaát thieát chuûng trí. Nhaát thieát trí toång quaùt phaù boùng toái voâ minh ñoái vôùi heát thaûy phaùp; Nhaát thieát chuûng trí quaùn caùc phaùp moân phaù caùc voâ minh. Nhaát thieát trí thí nhö noùi boán ñeá; Nhaát thieát chuûng trí thí nhö noùi nghóa cuûa boán ñeá. Nhaát thieát trí laø nhö noùi Khoå ñeá: Nhaát thieát chuûng trí nhö noùi taùm töôùng khoå. Nhaát thieát trí nhö noùi sanh khoå; Nhaát thieát chuûng trí nhö noùi caùc loaïi chuùng sanh sanh ôû caùc nôi. Laïi nöõa, taát caû phaùp laø töø nhaõn vaø saéc cho ñeán yù vaø phaùp. Caùc A- la-haùn, Bích-chi Phaät cuõng coù theå bieát töôùng chung cuûa noù laø voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, coøn bieát töôùng möôøi hai nhaäp aáy, goïi laø Nhaát thieát trí. Thanh vaên, Bích-chi Phaät coøn khoâng theå bieát heát töôùng rieâng moät chuùng sanh sanh nôi toát, xaáu, söï nghieäp nhieàu ít; ñôøi vò lai, hieän taïi cuõng nhö vaäy, huoáng gì bieát heát thaûy chuùng sanh. Nhö ñoái vôùi teân goïi vaøng

cuûa moät coõi Dieâm-phuø-ñeà coøn khoâng bieát ñöôïc, huoáng gì caùc teân goïi cuûa moät vaät ôû trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi. Hoaëc trôøi noùi, hoaëc roàng noùi, caùc teân goïi vaøng theo caùc ngoân ngöõ nhö vaäy coøn khoâng bieát ñöôïc, huoáng gì bieát nhaân duyeân vaõng sanh ôû ñaâu, toát hay xaáu, sang hay heøn? Nhaân noù maø ñöôïc phöôùc, nhaân noù maø maéc toäi, nhaân noù maø ñaéc ñaïo? Caùc vieäc hieän taïi nhö vaäy coøn khoâng bieát ñöôïc, huoáng gì bieát taâm taâm soá phaùp, ñoù laø caùc phaùp thieàn ñònh, trí tueä... Phaät bieát heát töôùng chung töôùng rieâng cuûa caùc phaùp, neân goïi laø Nhaát thieát chuûng trí. Laïi nöõa, ôû trong phaåm sau Phaät töï noùi: Nhaát thieát trí laø vieäc cuûa Thanh vaên. Bích-chi Phaät; Ñaïo chuûng trí laø vieäc cuûa Boà-taùt; Nhaát thieát chuûng trí laø vieäc cuûa Phaät. Thanh vaên, Bích-chi Phaät chæ coù chung Nhaát thieát trí, khoâng coù Nhaát thieát chuûng trí. Laïi nöõa, Thanh vaên, Bích-chi Phaät tuy ñoái vôùi töôùng rieâng coù bieát moät phaàn maø khoâng bieát heát, cho neân goïi laø bieát töôùng chung. Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí cuûa Phaät ñeàu laø chaân thaät. Thanh vaên, Bích-chi Phaät chæ coù teân goïi Nhaát thieát trí nhö ngoïn ñeøn veõ, chæ coù teân ñeøn, khoâng coù duïng ñeøn. Thanh vaên, Bích-chi Phaät, neáu coù ngöôøi naïn hoûi, coù khi khoâng ñaùp ñöôïc, khoâng döùt nghi ñöôïc. Nhö Phaät ba laàn hoûi maø Xaù-lôïi- phaát khoâng ñaùp ñöôïc. Neáu coù Nhaát thieát trí taïi sao khoâng ñaùp ñöôïc? Vì vaäy, chæ coù teân goïi Nhaát thieát trí hôn keû phaøm phu,

maø khoâng coù thaät. Do vaäy, Phaät laø thaät Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí. Nhö vaäy coù voâ löôïng teân goïi: hoaëc khi goïi Phaät laø baäc Nhaát thieát trí, hoaëc khi goïi laø baäc Nhaát thieát chuûng trí. Nhö vaäy, ñaõ löôïc noùi söï sai khaùc giöõa Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí. Hoûi: Nhö trong Kinh noùi: thöïc haønh saùu Ba-la-maät, ba möôi baûy ñaïo phaåm, möôøi löïc, boán voâ sôû uùy... ñöôïc Nhaát thieát trí, vì sao trong ñaây noùi chæ duøng Ñaïo chuûng trí ñöôïc Nhaát thieát trí? Ñaùp: OÂng noùi saùu Ba-la-maät... töùc laø ñaïo. Bieát ñaïo aáy, haønh ñaïo aáy ñöôïc Nhaát thieát trí, coù gì maø nghi? Laïi nöõa, töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi ngoài ñaïo traøng, heát thaûy thieän phaùp coù ñöôïc ôû khoaûng giöõa ñoù ñeàu goïi laø ñaïo. ÔÛ trong ñaïo aáy, phaân bieät tö duy maø laøm, aáy goïi laø Ñaïo trí, nhö trong Kinh naày ñoaïn sau noùi Ñaïo trí laø vieäc cuûa Boà-taùt. Hoûi: Vieäc Phaät ñaïo ñaõ ñaày ñuû neân khoâng goïi laø Ñaïo trí, coøn A-la- haùn, Bích-chi Phaät coâng ñöùùc chöa ñaày ñuû, sao khoâng goïi laø Ñaïo trí? Ñaùp: A-la-haùn, Bích-chi Phaät ñoái vôùi vieäc laøm cuûa mình ñaõ xong,

cho neân khoâng goïi laø Ñaïo trí. Ñaïo laø töôùng thöïc haønh vaäy. Laïi nöõa, trong Kinh naày noùi Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Trong Thanh vaên goàm nhieáp ba ñaïo neân khoâng noùi, Phaät ñaïo lôùn neân goïi Ñaïo trí. Thanh vaên, Bích-chi Phaät ñaïo nhoû neân khoâng goïi Ñaïo trí. Laïi nöõa, ñaïi Boà-taùt töï haønh ñaïo, cuõng chæ baøy cho chuùng sanh moãi moãi haønh ñaïo, vì vaäy noùi laø Boà-taùt haønh Ñaïo trí, ñöôïc Nhaát thieát trí. Hoûi: Theá naøo laø nhaát thieát phaùp cuûa Nhaát thieát trí bieát? Ñaùp: Nhö Phaät baûo caùc Tyø-kheo: Ta seõ vì caùc oâng noùi nhaát thieát phaùp. Theá naøo laø nhaát thieát phaùp? Ñoù laø maét vaø saéc, tai vaø tieáng, muõi vaø muøi, löôõi vaø vò, thaân vaø xuùc, yù vaø phaùp, möôøi hai nhaäp aáy goïi laø nhaát thieát phaùp. Laïi coù nhaát thieát phaùp, ñoù laø danh vaø saéc. Nhö baøi keä trong Kinh Phaät thuyeát lôïi chuùng noùi: Neáu muoán ñöôïc quaùn ñuùng. Chæ coù danh vaø saéc. Neáu muoán bieát thaät ñuùng. Cuõng phaûi bieát danh saéc Tuy suy taâm nhieàu töôûng. Phaân bieät theo caùc phaùp. Khoâng coù vieäc gì khaùc. Ra ngoaøi danh vaø saéc. Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø saéc, voâ saéc phaùp; khaû kieán, baát khaû kieán; höõu ñoái, voâ ñoái; höõu laäu, voâ laäu; höõu vi, voâ vi; taâm phi taâm, taâm töông öng, chaúng phaûi taâm töông öng, coäng taâm sanh, baát coäng taâm sanh; theo taâm haønh; khoâng theo taâm haønh; töø taâm nhaân, khoâng töø taâm nhaân. Nhö vaäy, voâ löôïng phaùp moân hai phaùp, thu nhieáp heát thaûy phaùp, nhö trong phaåm Nhieáp Phaùp cuûa A-tyø-ñaøm noùi. Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø thieän phaùp, baát thieän phaùp, voâ kyù phaùp, phaùp thaáy ñeá döùt, tö duy döùt, khoâng döùt; phaùp coù baùo, phaùp khoâng baùo, phaùp chaúng coù baùo chaúng khoâng baùo. Nhö vaäy voâ löôïng phaùp moân ba phaùp, thu nhieáp heát thaûy phaùp. Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø phaùp quaù khöù, phaùp vò lai, phaùp hieän taïi, phaùp chaúng quaù khöù, vò lai, hieän taïi, phaùp heä thuoäc Duïc giôùi, phaùp heä thuoäc Saéc giôùi, phaùp heä thuoäc Voâ saéc giôùi, phaùp khoâng heä thuoäc; phaùp töø nhaân thieän, phaùp töø nhaân baát thieän, phaùp töø nhaân voâ kyù, phaùp töø nhaân chaúng thieän, chaúng baát thieän,

chaúng voâ kyù; phaùp coù duyeân duyeân, phaùp khoâng duyeân duyeân, phaùp coù duyeân duyeân cuõng khoâng duyeân duyeân, phaùp chaúng coù duyeân duyeân chaúng khoâng duyeân duyeân. Nhö vaäy voâ löôïng phaùp moân boán phaùp, thu nhieáp heát thaûy phaùp.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 42

Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø phaùp saéc, phaùp taâm, phaùp taâm soá. phaùp taâm khoâng töông öng, phaùp voâ vi, boán ñeá vaø voâ kyù voâ vi. Nhö vaäy, voâ löôïng moân naêm phaùp thu nhieáp heát thaûy phaùp. Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø naêm uaån vaø voâ vi; phaùp do Khoå ñeá ñoaïn, phaùp do Taäp, Dieät, Ñaïo ñeá tö duy ñoaïn, vaø phaùp khoâng ñoaïn. Nhö vaäy voâ löôïng phaùp moân saùu phaùp thu nhieáp heát thaûy phaùp. Caùc phaùp moân baûy, taùm, chín, möôøi phaùp... laø caùc nghóa phaân bieät ôû trong A-tyø-ñaøm. Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø höõu phaùp, voâ phaùp, khoâng phaùp, thaät phaùp, phaùp sôû duyeân, phaùp naêng duyeân, phaùp tuï, phaùp taùn. . . Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø phaùp höõu, phaùp voâ, phaùp cuõng höõu cuõng voâ, phaùp khoâng, phaùp thaät, phaùp chaúng khoâng chaúng thaät, phaùp sôû duyeân, phaùp naêng duyeân, phaùp chaúng sôû duyeân chaúng naêng duyeân. Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø phaùp höõu, phaùp voâ, phaùp cuõng höõu cuõng voâ, phaùp chaúng höõu chaúng voâ, phaùp khoâng, phaùp chaúng khoâng, phaùp khoâng chaúng khoâng, phaùp chaúng khoâng chaúng chaúng khoâng; phaùp sanh, phaùp dieät, phaùp sanh dieät, phaùp chaúng phaûi sanh chaúng phaûi dieät, phaùp khoâng sanh khoâng dieät, phaùp chaúng phaûi khoâng sanh, chaúng phaûi khoâng dieät. Phaùp khoâng sanh khoâng dieät cuõng chaúng khoâng sanh chaúng khoâng dieät, phaùp chaúng khoâng sanh cuõng chaúng khoâng dieät cuõng chaúng khoâng khoâng sanh chaúng khoâng khoâng dieät. Laïi nöõa, nhaát thieát phaùp ñoù laø phaùp coù, phaùp khoâng, phaùp coù khoâng, phaùp chaúng phaûi coù chaúng phaûi khoâng, lìa boû phaùp boán caâu aáy. Khoâng, chaúng khoâng, sanh dieät, chaúng sanh, chaúng dieät, naêm caâu ñeàu cuõng nhö vaäy. Nhö vaäy voâ löôïng voâ soá phaùp moân thu nhieáp heát thaûy phaùp. Laáy trí tueä voâ ngaïi bieát khaép caùc phaùp treân aáy goïi laø Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí. Hoûi: Heát thaûy chuùng sanh ñeàu caàu trí tueä, sao chæ rieâng moät mình Phaät ñöôïc Nhaát thieát trí? Ñaùp: Ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh, Phaät laø baäc nhaát neân Phaät ñöôïc Nhaát thieát trí. Nhö Phaät noùi giöõa heát thaûy chuùng sanh khoâng chaân, hai chaân, boán chaân, nhieàu chaân, coù saéc khoâng saéc, coù töôûng, khoâng töôûng, chaúng phaûi coù töôûng, chaúng phaûi khoâng töôûng, Phaät laø baäc nhaát, ví nhö nuùi Tu-di töï nhieân laø baäc nhaát giöõa caùc nuùi. Nhö trong boán ñaïi, hoûa ñaïi laø coù löïc hay chieáu hay ñoát. Phaät cuõng nhö vaäy, toái ñeä nhaát giöõa heát thaûy chuùng sanh, neân ñöôïc Nhaát thieát trí. Hoûi: Côù sao giöõa heát thaûy chuùng sanh, Phaät toái ñeä nhaát? Ñaùp: Nhö tröôùc vöøa traû lôøi, vì ñöôïc Nhaát thieát trí, nay seõ noùi theâm:

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 43

Phaät töï laøm lôïi ích cuõng laøm lôïi ích chuùng sanh, neân ôû giöõa chuùng sanh laø toái ñeä nhaát, nhö trong caùc thöù chieáu saùng, maët trôøi laø ñeä nhaát; trong heát thaûy loaøi ngöôøi, Chuyeån luaân thaùnh vöông laø ñeä nhaát; trong heát thaûy hoa sen, hoa sen xanh laø ñeä nhaát, trong heát thaûy hoa moïc treân ñaát, hoa Tu- maïn laø ñeä nhaát; trong heát thaûy moäc höông, höông ngöu ñaàu chieân ñaøn laø ñeä nhaát: trong heát thaûy ngoïc, ngoïc nhö yù laø ñeä nhaát; trong heát thaûy giôùi, thaùnh giôùi laø ñeä nhaát, trong heát thaûy giaûi thoaùt, baát hoaïi giaûi thoaùt laø ñeä nhaát, trong heát thaûy thanh tònh, giaûi thoaùt laø ñeä nhaát, trong heát thaûy caùc phaùp quaùn, quaùn khoâng laø ñeä nhaát; trong heát thaûy phaùp, Nieát-baøn laø ñeä nhaát. Coù voâ löôïng caùc loaïi ñeä nhaát nhö vaäy. Phaät cuõng nhö vaäy, ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh laø toái ñeä nhaát. Vì ñeä nhaát neân rieâng Phaät ñöôïc Nhaát thieát trí. Laïi nöõa, Phaät töø khi môùi phaùt taâm, laáy ñaïi theä nguyeän laøm trang nghieâm, muoán cöùu vôùt heát thaûy chuùng sanh suy vong neân thöïc haønh khaép ñuû caùc thieän ñaïo, nhoùm ñuû moïi ñieàu thieän, haønh ñuû moïi haïnh khoå, chöùa nhoùm heát thaûy coâng ñöùc chö Phaät; do voâ löôïng nhaân duyeân nhö vaäy, neân Phaät laø ñeä nhaát giöõa heát thaûy chuùng sanh. Hoûi: Chö Phaät ba ñôøi möôøi phöông, cuõng coù coâng ñöùc aáy, côù sao noùi rieâng Phaät laø ñeä nhaát? Ñaùp: Ngoaïi tröø chö Phaät, vì ñoái caùc chuùng sanh khaùc neân noùi rieâng Phaät laø ñeä nhaát, chö Phaät ñoàng ñaúng heát thaûy coâng ñöùùc. Laïi nöõa, Taùt-baø-nhaõ-ña (Sarvaynaøtaø) laø, Taùt-baø laø nhaát thieát. Nhaõ laø trí. Ña laø töôùng (töùc laø töôùng Nhaát thieát trí). Nhaát thieát nhö tröôùc noùi caùc phaùp danh vaø saéc... Phaät bieát heát thaûy phaùp töôùng moät, töôùng khaùc, töôùng laäu, töôùng phi laäu, töôùng laøm, töôùng chaúng laøm... heát thaûy phaùp coù moãi moãi töôùng, moãi moãi löïc, moãi moãi nhaân duyeân, moãi moãi quaû baùo, moãi moãi taùnh, moãi moãi ñöôïc, moãi moãi maát, do löïc Nhaát thieát trí neân bieát cuøng khaép heát thaûy ñôøi, heát thaûy chuûng loaïi. Vì vaäy neân noùi muoán laáy Ñaïo chuûng trí ñeå ñöôïc ñaày ñuû Nhaát thieát trí, haõy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät: muoán laáy Nhaát thieát trí ñeå ñöôïc ñaày ñuû Nhaát thieát chuûng trí, haõy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Nhö khi Phaät chöùng ñöôïc Phaät ñaïo ñaõ do Ñaïo trí ñöôïc ñaày ñuû Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí, sao nay laïi noùi do Nhaát thieát trí ñöôïc ñaày ñuû Nhaát thieát chuûng trí? Ñaùp: Khi Phaät ñaéc ñaïo tuy do Ñaïo trí ñaày ñuû ñöôïc Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí, nhöng chöa duøng Nhaát thieát chuûng trí, nhö ñaïi quoác vöông khi môùi leân ngoâi, coõi nöôùc, kho baùu ñaõ ñaày ñuû caàu maø chöa duøng.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 44

KINH: Muoán duøng Nhaát thieát chuûng trí döùt phieàn naõo taäp khí, haõy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Naày Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy. LUAÄN: Hoûi: Trong nhaát taâm ñaõ coù ñöôïc Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí, döùt heát thaûy phieàn naõo taäp khí, sao nay laïi noùi do Nhaát thieát trí ñöôïc ñaày ñuû Nhaát thieát chuûng trí, do Nhaát thieát chuûng trí döùt heát phieàn naõo vaø taäp khí? Ñaùp: Thaät moät luùc ñöôïc Nhaát thieát trí, trong ñaây vì muoán khieán ngöôøi tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân thöù

lôùp noùi coù sai khaùc. Muoán khieán chuùng sanh ñöôïc taâm thanh tònh, cho neân noùi nhö vaäy. Laïi nöõa, tuy trong nhaát taâm ñöôïc, cuõng coù thöù lôùp ñaàu, giöõa, cuoái. Nhö nhaát taâm coù ba töôùng, sanh laøm nhaân duyeân cho truï, truï laøm nhaân duyeân cho dieät. Laïi nhö taâm taâm soá phaùp, caùc haønh baát töông öng, vaø thaân nghieäp, khaåu nghieäp, do Ñaïo trí ñaày ñuû Nhaát thieát trí, do Nhaát thieát trí ñaày ñuû Nhaát thieát chuûng trí, do Nhaát thieát chuûng trí döùt phieàn naõo vaø taäp khí cuõng nhö vaäy. Tröôùc noùi Nhaát thieát chuûng trí töùc laø Nhaát thieát trí, Ñaïo trí goïi laø Kim cang tam-muoäi. Phaät sô taâm töùc laø Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí, luùc aáy phieàn naõo vaø taäp khí döùt heát. Töôùng Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí nhö tröôùc ñaõ noùi. Döùt heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí laø, phieàn naõo noùi löôïc laø ba ñoäc, noùi roäng laø chín möôi taùm söû trong ba coõi. aáy goïi laø phieàn naõo. Phieàn naõo taäp khí laø khí taøn dö cuûa phieàn naõo. Hoaëc thaân nghieäp, khaåu nghieäp khoâng theo trí tueä, in tuoàng töø phieàn naõo khôûi leân, ngöôøi khoâng bieát taâm ngöôøi khaùc, thaáy söï khôûi leân ñoù sanh taâm baát tònh, nhöng ñoù chaúng phaûi phieàn naõo thaät, maø laø taäp khí phieàn naõo laâu ñôøi khôûi leân nghieäp nhö vaäv. Ví nhö ngöôøi bò xieàng chaân laâu ngaøy, boãng ñöôïc giaûi thoaùt, böôùc ñi tuy khoâng coù khoùa vaãn coøn taäp khí chöôùng ngaïi. Laïi nhö aùo nhuû maãu, laâu cuõ dính baån, laáy tro giaëc saïch, tuy khoâng coù baån maø hôi baån vaãn coøn. AÙo nhö taâm thaùnh nhaân, baån nhö caùc phieàn naõo, tuy laáy nöôùc trí tueä taåy saïch maø hôi phieàn naõo vaãn coøn. Taäp khí nhö vaäy, caùc Hieàn, Thaùnh khaùc tuy döùt ñöôïc phieàn naõo maø khoâng theå döùt taäp khí. Nhö Nan-ñaø vì taäp khí daâm duïc, tuy ñaéc A-la-haùn maø khi ngoài giöõa chuùng nam nöõ, con maét tröôùc heát nhìn chuùng nöõ roài cuøng hoï noùi naêng thuyeát phaùp. Nhö Xaù-lôïi-phaát vì taäp khí saân, neân nghe Phaät noùi oâng aên ñoà baát tònh, lieàn möûa ñoà aên ra, roài sau khoâng chòu nhaän lôøi thænh. Laïi Xaù-lôïi-phaát töï noùi keä raèng: Ngöôøi giaáu toäi voïng nieäm.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 45

Voâ trí maø giaûi ñaõi. Troïn khoâng muoán haïng aáy. Doái ñeán ôû gaàn toâi. Nhö Ñaïi Ca-dieáp vì taäp khí saân, neân sau khi Phaät dieät ñoä keát taäp phaùp, ñaõ baûo A-nan saùm hoái taùm toäi Ñoät-kieát-la (hay saùu toäi? – ND), laïi töï keùo tay A-nan ñi ra, vì cho oâng laø ngöôøi baát tònh, laäu hoaëc chöa saïch khoâng ñöôïc cuøng keát taäp phaùp. Nhö Taát-laêng-giaø-baø-ta thöôøng maéng nöõ thaàn soâng Haèng laø tieåu tyø. Nhö Ma-ñaàu-baø-tö-tra vì taäp khí traïo hyù neân coù khi töø giaù aùo nhaûy leân xaø nhaø, töø xaø nhaø ñeán gaùc, töø gaùc ñeán nhaø. Nhö Kieàu-phaïm-baùt-ñeà vì taäp khí nghieäp traâu neân thöôøng nhaû thöùc aên maø nhai laïi. Caùc Thaùnh nhaân nhö vaäy tuy heát laäu hoaëc, maø coøn coù taäp khí phieàn naõo. Nhö löûa ñoát heát cuûi vaãn coøn tro than, söùc löûa moûng khoâng laøm cho tieâu heát ñöôïc. Neáu löûa luùc kieáp taän, thì ñoát chaùy caû ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi khoâng coøn soùt vaät gì, vì söùc löûa lôùn. Löûa Nhaát thieát trí cuûa Phaät cuõng nhö vaäy, ñoát chaùy caùc phieàn naõo, khoâng coøn taøn dö taäp khí. Nhö moät Baø-la-moân duøng naêm traêm lôøi noùi aùc, maéng Phaät taïi giöõa

chuùng, Phaät khoâng ñoåi saéc, cuõng khoâng ñoåi taâm. Baøø-la-moân aáy taâm phuïc, trôûû laïi duøng naêm traêm lôøi hay taùn Phaät, Phaät khoâng saéc möøng, cuõng khoâng taâm vui. Ñoái vôùi lôøi cheâ khen, taâm, saéc khoâng thay ñoåi. Laïi con gaùi Baøø-la-moân teân Chieân-giaù (Cinca) ñoän baùt laøm buïng chöûa ñeán phæ baùng Phaät, Phaät khoâng saéc theïn, söï tình loä roõ, Phaät khoâng saéc vui. Luùc Chuyeån phaùp luaân caát tieáng khen ngôïi ñaày khaép möôøi phöông, taâm Phaät cuõng khoâng cao, Toân-ñaø-lî (Sundari) cheát vu oan cho Phaät, tieáng xaáu ñoàn khaép, taâm Phaät cuõng khoâng haï. Phaät ngoài naèm ôû trong quoác ñoä A-la-tyø gioù laïnh vaø nhieàu coû gai, khoâng cho laø khoå. Haï An cö ôû trong vöôøn hoan hyû treân Trôøi, ngoài ñaù Kieám-baø, meàm maïi trong saïch nhö boâng tô Trôøi, cuõng khoâng cho laø vui. Laõnh thoï ñoà aên cuûa Ñaïi thieân vöông cuùng, khoâng cho laø ngon; ôû nöôùc Tyø-lan-nhaõ aên luùa ngöïa, khoâng cho laø dôû. Caùc ñaïi quoác vöông cung phuïng ñoà aên thöôïng dieäu, khoâng cho laø ñöôïc, vaøo thaønh Taùt-la khaát thöïc, mang baùt khoâng ra veà, khoâng cho laø maát. Ñeà-baø-ñaït-ña xoâ ñaù ôû nuùi Kyø-xaø-quaät xuoáng ñeø Phaät, Phaät cuõng khoâng gheùt, khi aáy La-haàu-la kính taâm taùn Phaät, Phaät cuõng khoâng yeâu. A-xaø-theá thaû voi say muoán ñeå haïi Phaät, Phaät cuõng khoâng sôï, haøng phuïc voi cuoàng, ngöôøi thaønh Vöông-xaù, caøng theâm cung kính, ñem höông hoa anh laïc ñeán cuøng döôøng Phaät, Phaät cuõng khoâng möøng. Chín möôi saùu phaùi ngoaïi ñaïo cuøng luùc hoøa nghò vôùi nhau raèng: Chuùng ta cuõng laø ngöôøi Nhaát thieát trí, roài töø nöôùc Xaù-baø-ñeà ñi ñeán muoán luaän nghò vôùi Phaät, Phaät duøng thaàn thoâng, töø treân roán phoùng haøo quang,

trong haøo quang ñeàu coù hoùa Phaät. Quoác vöông Ba-tö-naëc cuõng ra leänh khieán ñeán, coøn khoâng lay ñoäng ñöôïc Phaät ngoài treân toøa, huoáng gì luaän nghò ñöôïc vôùi Phaät. Phaät thaáy giaëc ngoaïi ñaïo ñi ñeán, taâm cuõng khoâng thoái; phaù caùc ngoaïi ñaïo, chö Thieân, ngöôøi ñôøi caøng theâm cung kính cuùng döôøng, taâm cuõng khoâng taán. Duøng ñuû caùch nhö vaäy muoán ñeán huûy baùng Phaät, khoâng theå laøm Phaät lay ñoäng, ví nhö vaøng thaät Dieâm-phuø-ñeà, löûa ñoát khoâng ñoåi khaùc, ñaäp, goõ, maøi, duõa, khoâng hoaïi khoâng ñoåi khaùc. Phaät cuõng nhö vaäy, traûi qua caùc söï huûy nhuïc, cheâ bai, nghò luaän, khoâng ñoäng, khoâng ñoåi khaùc. Do vaäy bieát Phaät ñaõ döùt heát phieàn naõo vaø taäp khí khoâng coøn. Hoûi: Caùc A-la-haùn, Bích-chi Phaät, ñoàng duøng trí voâ laäu döùt caùc phieàn naõo vaø taäp khí, côù sao coù söï heát vaø khoâng heát? Ñaùp: Tröôùc ñaõ noùi löïc trí tueä moûng nhö löûa theá gian, coøn löïc cuûa Phaät lôùn nhö löûa luùc kieáp taän. Nay seõ ñaùp theâm: Thanh-vaên, Bích-chi Phaät chöùa nhoùm caùc coâng ñöùùc trí tueä khoâng laâu, hoaëc chæ trong moät ñôøi, hai ñôøi, ba ñôøi, coøn Phaät ôû trong voâ löôïng A-taêng-kyø kieáp roäng tu roäng taäp coâng ñöùc trí tueä, huaân taäp thieän phaùp laâu ñôøi, neân caùc phieàn naõo taäp khí khoâng coøn soùt laïi. Laïi nöõa, Phaät ñaõ gom nhieáp heát thaûy coâng ñöùc, cho ñeán ñaõ döùt vónh vieãn caùc phieàn naõo taäp khí. Vì sao? vì caùc coâng ñöùc thieän phaùp laøm tieâu caùc phieàn naõo. Caùc A-la-haùn khoâng ñöôïc heát thaûy coâng ñöùc naày, neân

chæ döùt tham aùi theá gian maø thaúng vaøo Nieát-baøn, Laïi nöõa, löïc trí tueä döùt kieát söûû cuûa Phaät raát beùn, duøng möôøi trí löïc laøm ñaïi löïc, duøng trí voâ ngaïi ñi thaúng qua, neân döùt caùc kieát söû khoâng coøn soùt laïi. Ví nhö ngöôøi coù troïng toäi, quoác vöông raát giaän, gieát caû coäi goác baûy ñôøi, khoâng cho soùt laïi. Phaät cuõng nhö vaäy, ñoái vôùi giaëc naëng phieàn naõo, gieát nhoå goác reã. khoâng cho soùt laïi. Vì vaäy neân noùi, muoán laáy Nhaát thieát chuûng trí döùt heát thaûy phieàn naõo taäp khí, haõy neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Chæ döùt taäp khí laø cuõng tröø phieàn naõo? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi döùt phieàn naõo vaø taäp khí cuøng heát, nhö tröôùc noùi taäp khí heát khoâng coøn soùt. A-la-haùn. Bích-chi Phaät chæ döùt phieàn naõo, khoâng theå döùt taäp khí, Boà-taùt döùt heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí, laøm cho saïch heát khoâng coøn soùt. Coù ngöôøi noùi: Phaät ñaõ xa lìa duïc töø laâu. Nhö Phaät noùi: töø khi Ta thaáy Phaät Ñònh Quang (Nhieân Ñaêng) ñeán nay, ñaõ xa lìa duïc, duøng löïc phöông tieän, neân thò hieän coù soáng cheát, coù vôï con quyeán thuoäc. Coù ngöôøi noùi: Töø khi ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn laïi ñaây, chöùng ñöôïc

thaät töôùng caùc phaùp, neân döùt heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí. Coù ngöôøi noùi: Töø khi Phaät môùi phaùt taâm laïi ñaây coøn coù phieàn naõo, ñeán khi ngoài ñaïo traøng, vaøo cuoái ñeâm môùi döùt heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí. Hoûi: Caùc thuyeát nhö vaäy, thuyeát naøo ñuùng? Ñaùp: Ñeàu töï mieäng Phaät noùi ra, thuyeát naøo cuõng ñuùng. ÔÛ trong phaùp Thanh vaên, Phaät duøng löïc phöông tieän thò hieän chòu laáy pheùp taéc cuûa con ngöôøi coù sanh, giaø, beänh, laïnh, noùng, ñoùi, khaùt... Khoâng coù ai sanh ra maø khoâng coù phieàn naõo, neân Phaät cuõng phaûi theo pheùp taéc con ngöôøi, coù phieàn naõo; ôû döôùi caây, beân ngoaøi tröôùc phaù ma quaân, beân trong dieät giaëc kieát söûû. Phaù giaëc trong ngoaøi xong, neân thaønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; ngöôøi ñeàu tin thoï raèng: Ngöôøi aáy laøm ñöôïc vieäc aáy, chuùng ta cuõng seõ hoïc taäp vieäc aáy. Neáu noùi, töø laâu xa ñeán nay khoâng coù phieàn naõo, töø nôi ñöùc Phaät Nhieân Ñaêng ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn laïi ñaây, döùt heát phieàn naõo, aáy cuõng laø phöông tieän noùi, khieán caùc Boà-taùt hoan hyû. Neáu Boà-taùt töø laâu ñaõ döùt heát thaûy phieàn naõo roài, thì khi thaønh Phaät coøn laøm gì nöõa? Hoûi: Phaät coù nhieàu vieäc, döùt kieát söûû laø moät vieäc, ngoaøi ra coøn coù vieäc laøm thanh tònh Phaät quoác ñoä, thaønh töïu chuùng sanh... chöa ñaày ñuû, vì ñeå ñaày ñuû caùc vieäc neân goïi laø Phaät? Ñaùp: Neáu nhö vaäy, sao Phaät noùi döùt kieát söû laø thaân cuoái cuøng, con ngöôøi neáu hoaøn toaøn khoâng coù kieát söû, laøm sao sanh ñöôïc? Hoûi: Töø khi ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn laïi ñaây, thöôøng ñöôïc phaùp taùnh sanh thaân bieán hoùa chaêng? Ñaùp: Pheùp bieán hoùa, phaûi coù hoùa chuû vaäy sau môùi hoùa ñöôïc, neáu ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, döùt heát thaûy kieát söû, khi cheát boû nhuïc thaân naày, khoâng coù thaân thaät, thì ai bieán hoùa? Vì vaäy neân bieát chöùng ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, khoâng phaûi ñaõ döùt heát kieát söû. Laïi nöõa, haøng Thanh vaên noùi: Boà-taùt khoâng döùt kieát söû, cho ñeán khi ngoài ñaïo traøng môùi döùt, vaäy laø quaù laàm. Vì côù sao? Vì trong phaùp cuûa oâng noùi

Boà-taùt ñaõ maõn ba A-taêng-kyø kieáp, sau coøn coù traêm kieáp, thöôøng ñöôïc trí Tuùc maïng, töï nhôù laïi thôøi Phaät Ca-dieáp töøng laøm Tyø-kheo teân laø Uaát-ña-la tu haønh Phaät phaùp, sao nay coøn khoå haïnh saùu naêm, tu phaùp taø ñaïo, ngaøy aên moät haït meø, haït gaïo? Haäu thaân Boà-taùt, moät ngaøy coøn khoâng neân laàm huoáng chi saùu naêm? Saân haän cuõng nhö vaäy, töø thôøi laâu xa laøm raén ñoäc, bò thôï saên baét soáng loät da, haõy coøn khoâng giaän, laøm sao thaân cuoái cuøng maø coøn giaän naêm ngöôøi? Do vaäy neân bieát ngöôøi Thanh vaên nhaän laàm nghóa cuûa Phaät noùi. Phaät duøng löïc phöông tieän muoán phaù

ngoaïi ñaïo neân thò hieän saùu naêm tu khoå haïnh. OÂng noùi giaän naêm ngöôøi, aáy laø phöông tieän, cuõng laø taäp khí saân chöù chaúng phaûi phieàn naõo. Nay seõ noùi nhö thaät raèng: Boà-taùt chöùng ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, phieàn naõo ñaõ heát, nhöng taäp khí chöa tröø, nhaân taäp khí thoï vaø phaùp taùnh sanh thaân neân coù theå töï taïi hoùa sanh. Coù taâm ñaïi töø bi, vì chuùng sanh, cuõng vì maõn baûn nguyeän neân trôû laïi theá gian thaønh töïu ñaày ñuû nhöõng Phaät phaùp dö taøn. Khi maõn möôøi ñòa, ngoài ñaïo traøng, duøng löïc voâ ngaïi giaûi thoaùt, chöùng ñöôïc Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí, döùt phieàn naõo taäp khí. Ngöôøi Ñaïi thöøa noùi: Boà-taùt chöùng ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí ñeàu döùt saïch, cuõng laø sai laàm! Neáu döùt heát roài, khoâng khaùc gì Phaät, cuõng khoâng neân thoï phaùp taùnh sanh thaân. Vì vaäy neân Boà-taùt chöùng ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, boû sanh thaân, ñöôïc phaùp taùnh sanh thaân. Neáu noùi ñeán khi ngoài ñaïo traøng, taát caû phieàn naõo vaø taäp khí ñeàu heát, lôøi aáy cuõng sai! Vì côù sao? Vì neáu Boà-taùt coù ñuû ba ñoäc thì laøm sao tích taäp voâ löôïng Phaät phaùp ñöôïc? Thí nhö bình coù chaát ñoäc, tuy ñöïng cam loà ñeàu khoâng neân aên. Boà-taùt tích taäp caùc coâng ñöùc thuaàn tònh, môùi ñöôïc thaønh Phaät. Neáu xen laãn ba ñoäc thì laøm sao ñaày ñuû Phaät phaùp thanh tònh? Hoûi: Quaùn thaät töôùng phaùp vaø tu bi taâm neân coù theå laøm cho ba ñoäc moûng, moûng cho neân coù theå tích taäp coâng ñöùc thanh tònh? Ñaùp: Moûng ba ñoäc, chæ coù theå ñöôïc thaân chö thieân, Chuyeån luaân Thaùnh vöông, coøn muoán ñöôïc thaân coâng ñöùc cuûa Phaät, khoâng coù leõ ñoù. Ba ñoäc döùt, taäp khí heát, coù theå tích taäp caùc coâng ñöùc. Laïi nöõa, goïi laø moûng laø nhö ngöôøi ly duïc, döùt kieát söû ôû haï ñòa maø coøn coù phieàn naõo ôû thöôïng ñòa. Laïi nhö Tu-ñaø-hoaøn kieát söû do thaáy Töù ñeá ñoaïn ñaõ heát, maø kieát söû do tö duy ñoaïn chöa heát, aáy goïi laø moûng. Nhö Phaät noùi döùt ba kieát, moûng daâm, noä, si, goïi laø Tö-ñaø-haøm. Neáu oâng noùi moûng (nhö treân) thì phaûi noùi laø ñoaïn. Vì vaäy neân khi ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn döùt phieàn naõo, khi ñöôïc thaønh Phaät môùi döùt phieàn naõo taäp khí, aáy laø lôøi noùi ñuùng thaät. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán leân phaùp vò Boà-taùt, haõy neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Boà-taùt vò laø voâ sanh phaùp nhaãn. Ñöôïc phaùp nhaãn naày, xem heát thaûy theá gian laø khoâng, taâm khoâng nhieãm tröôùc. ÔÛ trong thaät töôùng caùc phaùp, khoâng coøn nhieãm theá gian. Laïi nöõa, Ban chaâu ban tam-muoäi laø phaùp vò Boà-taùt. Ñöôïc Ban chaâu ban tam-muoäi naày, thaáy

ñöôïc chö Phaät hieän taïi trong möôøi phöông, theo

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 49

Phaät nghe phaùp, döùt caùc löôùi nghi. Baáy giôø taâm Boà-taùt khoâng lay ñoäng, aáy goïi laø Boà-taùt vò. Laïi nöõa, Boà-taùt vò laø ñaày ñuû saùu Ba-la-maät, sanh trí phöông tieän, cuõng khoâng truù nôi thaät töôùng caùc phaùp, töï bieát, töï chöùng, khoâng theo lôøi ngöôøi khaùc, hoaëc ma laøm hình Phaät ñi ñeán, taâm cuõng khoâng meâ hoaëc. Laïi nöõa, do löïc nhaäp Boà-taùt phaùp vò neân ñöôïc goïi laø Boà-taùt baát thoái. Laïi nöõa, ñaïi Boà-taùt, vaøo trong phaùp vò aáy, khoâng ñoïa vaøo trong soá phaøm phu, goïi laø ngöôøi ñaéc ñaïo. Taát caû vieäc theá gian muoán phaù hoaïi taâm aáy, khoâng theå laøm lay ñoäng. Ñoùng cöûa ba ñöôøng aùc, ñöùng trong soá Boà- taùt, baét ñaàu sanh vaøo nhaø Boà-taùt, thaønh töïu trí tueä thanh tònh. Laïi nöõa, truù choùt ñaûnh vò khoâng ñoïa, aáy laø Boà-taùt phaùp vò, nhö noùi ôû trong hoïc phaåm. Boà-taùt vò treân, khoâng ñoïa vaøo aùc thuù, khoâng sanh nhaø haï tieän, khoâng ñoïa ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät, cuõng khoâng töø choùt ñaûnh bò ñoïa. Hoûi: Theá naøo laø choùt ñaûnh bò ñoïa? Ñaùp: Nhö Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát, neáu ñaïi Boà-taùt khoâng coù taâm phöông tieän maø haønh saùu Ba-la-maät, vaøo trong khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, khoâng theå böôùc leân Boà-taùt vò, cuõng khoâng ñoïa vaøo ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät, aùi tröôùc caùc phaùp coâng ñöùc, ñoái vôùi naêm uaån voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, chaáp thuû töôùng, taâm nhieãm tröôùc, noùi laø ñaïo phi ñaïo, laø neân laøm, laø khoâng neân laøm, chaáp thuû töôùng phaân bieät nhö vaäy, aáy laø Boà-taùt choùt ñaûnh bò ñoïa. Theá naøo laø ôû choùt ñænh? Nhö treân ñaõ noùi, döùt caùc phaùp aùi, ñoái vôùi phaùp aùi döùt cuõng laïi khoâng chaáp thuû, nhö noùi ôû trong nghóa truù ôû choùt ñænh. Neáu khi Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, trong noäi khoâng, khoâng thaáy ngoaïi khoâng; trong ngoaïi khoâng, khoâng thaáy noäi khoâng; trong ngoaïi khoâng, khoâng thaáy noäi ngoaïi khoâng; trong noäi ngoaïi khoâng khoâng thaáy ngoaïi khoâng, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, Boà-taùt ngoâi treân, ñöôïc taâm voâ ñaúng ñaúng, cuõng khoâng töï cao, bieát taâm töôùng chaân khoâng, caùc hyù luaän veà höõõu, voâ döùt. Hoûi: Sao trong phaùp cuûa Thanh vaên goïi laø chaùnh vò trong phaùp cuûa Boà-taùt thì vò chæ goïi laø vò? Ñaùp: Neáu noùi chaùnh vò, cuõng khoâng loãi. Vì côù sao? Vì neáu noùi Boà- taùt aáy thì ñaõ laø chaùnh, nhö trong phaùp Thanh vaên chæ noùi vò khoâng noùi Thanh vaên vò, vì vaäy neân noùi chaùnh. Laïi nöõa, ngöôøi hoïc phaùp Thanh vaên, khoâng coù taâm Ñaïi töø bi, vì trí khoâng lanh lôïi, chöa sanh taâm nhaøm chaùn, coøn caàu bieát nhieàu phaùp, sanh

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 50

nhieàu taø kieán nghi hoái, coøn Boà-taùt ma-ha-taùt coù taâm Ñaïi töø thöông taát caû, phaàn nhieàu caàu ñoä thoaùt chuùng sanh khoûi khoå sanh, giaø, beänh, cheát, khoâng caàu phaân bieät caùc thöù hyù luaän. Ví nhö oâng Tröôûng giaû coù moät ngöôøi con, heát söùc yeâu noù, noù maéc beänh, oâng chæ caàu thuoác hay trò laønh beänh, chöù khoâng caàu phaân bieät caùc teân thuoác, laáy theo thôøi tieát, hoøa

hôïp phaân soá, vì vaäy caùc Boà-taùt töø nôi quaû quaùn Möôøi hai nhaân duyeân, khoâng töø nôi nhaân quaùn. Ngöôøi kieán nhieàu thì töø nôi nhaân quaùn, ngöôøi aùi nhieàu thì töø nôi quaû quaùn. Caùc ngöôøi Thanh vaên nhaân nôi taø vò neân coù chaùnh vò, Boà-taùt taø vò moûng neân chæ goïi laø Boà-taùt vò. Hoûi: Trong phaùp Thanh vaên, töø khoå phaùp nhaãn cho ñeán ñaïo tyû nhaãn, goïi laø chaùnh vò (Khi môùi quaùn khoå ñeá, goïi laø khoå phaùp nhaãn, khi bieát roõ khoå ñeá, goïi laø khoå phaùp trí. Cho ñeán khi môùi quaùn ñaïo ñeá cuûa hai coõi treân, goïi laø ñaïo tyû nhaãn, khi bieát roõ ñaïo ñeá cuûa hai coõi treân, goïi laø ñaïo tyû trí. Nhaãn laø nhaân, Trí laø quaû - ND) nhö trong Kinh noùi: ÔÛ trong ba aùc ñaïo, khoâng theå ñöôïc ba vieäc laø chaùnh vò, thaùnh quaû, laäu taän. Nhöõng ngöôøi phaù giôùi, taø kieán, taïo toäi nguõ nghòch cuõng nhö vaäy. Vaäy töø phaùp gì ñöôïc goïi laø Boà-taùt vò? Ñaùp: Phaùt taâm, tu haønh, ñaïi bi vaø phöông tieän ñaày ñuû. Haønh boán phaùp aáy ñöôïc vaøo Boà-taùt vò. Nhö trong phaùp Thanh vaên, tröôùc heát phaûi ñuû boán thieän caên laø noaõn phaùp, nhaãn phaùp, ñaûnh phaùp, theá ñeä nhaát phaùp, vaäy sau môùi vaøo chaùnh vò “khoå phaùp nhaãn”. Hoûi: Trong söï tu haønh ñeàu ñaõ goàm ñuû boán phaùp, côù sao laïi phaân bieät laøm boán? Ñaùp: Môùi phaùt taâm, tuy coù tu haønh maø tu chöa laâu neân khoâng goïi laø tu haønh. Nhö ngöôøi ôû nhaø, tuy troïn ngaøy khoâng ôû moät choã, song khoâng goïi laø ñi. Laïi nöõa, khi môùi phaùt taâm, chæ coù yù nguyeän, khi haønh môùi taïo taùc, laáy cuûa cho ngöôøi, thoï trì caám giôùi, nhö vaäy haønh saùu Ba-la-maät, aáy goïi laø tu haønh. Tu haønh roài, do Baùt-nhaõ Ba-la-maät bieát thaät töôùng caùc phaùp, do taâm ñaïi bi thöông nieäm chuùng sanh. Neáu khoâng bieát thaät töôùng caùc phaùp, nhieãm tröôùc phaùp theá gian hö doái, chòu caùc thöù thaân khoå taâm khoå; aáy chæ coøn mang danh töø ñaïi bi, neân khoâng goïi laø tu haønh. Phöông tieän laø ñaày ñuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân bieát caùc phaùp khoâng; ñaày ñuû ñaïi bi taâm, neân thöông xoùt chuùng sanh. Ñoái hai phaùp aáy, do löïc phöông tieän, neân khoâng sanh nhieãm tröôùc. Tuy bieát caùc phaùp khoâng, do löïc phöông tieän, neân khoâng boû chuùng sanh; tuy khoâng boû chuùng sanh, cuõng bieát caùc phaùp thaät khoâng. Neáu ñoái hai söï aáy bình ñaúng, töùc ñöôïc vaøo Boà-taùt vò, nhö ngöôøi Thanh vaên ñoái hai phaùp ñònh tueä ñöôïc bình ñaúng töùc ñöôïc vaøo

chaùnh vò. Phaùp trí, bi, ñònh, tueä aáy tuy coù haønh, maø coøn coù teân goïi khaùc, khoâng goïi laø tu haønh. Töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi ngoài ñaïo traøng, nhöõng söï thöïc haønh ôû khoaûng trung gian aáy, ñeàu goïi laø tu haønh. Vì coù sai khaùc chuùt ít neân coù teân goïi khaùc, laø ñieàu deã hieåu, ví nhö coù ngöôøi môùi phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, muoán ñoä thoaùt heát thaûy chuùng sanh khoûi caùc khoå thaân taâm sanh, giaø, beänh, cheát, phaùt lôøi theà lôùn ñeå trang nghieâm, do coâng ñöùc vaø tueä minh neân sôû nguyeän ñeàu vieân maõn. Hai vieäc aáy coù saùu phaàn tu haønh goïi laø saùu Ba-la-maät, boá thí, trí giôùi, nhaãn nhuïc laø phaàn coâng ñöùc, tinh taán, thieàn ñònh, trí tueä laø phaàn tueä minh. Tu haønh saùu Ba-la-maät, bieát caùc phaùp töôùng thaäm thaâm vi dieäu, khoù hieåu khoù bieát, suy nghó raèng: Chuùng sanh nhieãm tröôùc caùc phaùp trong

ba coõi, laáy nhaân duyeân gì ñeå khieán chuùng sanh hieåu ñöôïc caùc phaùp töôùng? Haõy laáy caùc coâng ñöùc ñaày ñuû, trí tueä thanh tònh, thaønh töïu thaân Phaät ba möôi hai töôùng toát, taùm möôi veû ñeïp tuøy hình, aùnh saùng, ñaày ñuû thaàn thoâng voâ löôïng. Laáy Möôøi löïc, Boán voâ sôû uùy, Möôøi taùm phaùp khoâng chung, Boán trí voâ ngaïi, xem xeùt ngöôøi coù theå ñoä, thì thuyeát phaùp khai hoùa, ví nhö chim Kim syù xem khaép caùc con roàng, con naøo maïng saép taän, duøng caùnh quaït khaép bieån nöôùc reõ hai beân, roài baét laáy maø aên. Phaät cuõng nhö vaäy, duøng Phaät nhaõn xem chuùng sanh trong naêm ñöôøng ôû möôøi phöông theá giôùi, ai ñaùng ñöôïc ñoä, thì ñaàu tieân hieän thaàn thoâng, tieáp ñeán môû baøy taâm yù hoï, do hai vieäc aáy, tröø ba chöôùng ngaïi roài thuyeát phaùp cho hoï, ñöa chuùng sanh ra khoûi ba coõi. Ñöôïc Phaät löïc coù voâ löôïng thaàn thoâng, giaû söû hö doái coøn coù theå tin ñöôïc, huoáng laø noùi thaät! AÁy goïi laø phöông tieän. . . Laïi nöõa, Boà-taùt duøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät bieát töôùng caùc phaùp, nhôù boån nguyeän muoán ñoä chuùng sanh cuûa mình maø suy nghóâ raèng, trong thaät töôùng caùc phaùp, chuùng sanh laø khoâng theå coù ñöôïc, seõ laøm sao ñoä? Laïi suy nghó raèng, trong thaät töôùng caùc phaùp, chuùng sanh tuy khoâng theå coù ñöôïc, nhöng vì chuùng sanh khoâng bieát thaät töôùng caùc phaùp aáy, neân muoán khieán cho chuùng sanh bieát ñöôïc thaät töôùng aáy. Laïi nöõa, thaät töôùng phaùp aáy cuõng khoâng ngaïi chuùng sanh. Thaät töôùng phaùp aáy goïi laø khoâng bò tröø hoaïi, cuõng khoâng taïo taùc, aáy goïi laø phöông tieän. Ñaày ñuû boán phaùp aáy, ñöôïc vaøo Boà-taùt vò. KINH: Muoán qua khoûi ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät maø truù ñòa vò khoâng thoái chuyeån, haõy neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN. Hoûi: Boà-taùt khi vaøo phaùp vò, töùc ñaõ qua ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät, maø truù ñòa vò khoâng thoái chuyeån, côù sao coøn noùi laïi?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 52

Ñaùp: Tuy ba vieäc moät luùc, maø caùc phaùp töông öng khaùc nhau, neân thöù lôùp taùn thaùn, nhö trong nhaát taâm moät luùc ñöôïc naêm voâ laäu caên, maø phaân bieät noùi moãi töôùng cuûa noù. Boà-taùt khi vaøo phaùp vò, döùt bao nhieâu kieát söûû, ñöôïc bao nhieâu coâng ñöùc, qua khoûi ñòa vò naøo, truù ôû ñòa vò naøo, chæ coù Phaät bieát ñöôïc. Cuõng vì muoán daãn daét caùc Boà-taùt neân Phaät moãi moãi taùn thaùn. Nhö môû ñaàu Kinh naày noùi, Phaät ôû nuùi Kyø-xaø-quaät cuøng vôùi naêm ngaøn Tyø-kheo, ñeàu laø baäc A-la-haùn, ñaõ heát caùc laäu, vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong. A-la-haùn chính laø laäu heát, laäu heát chính laø vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, cuõng vì daãn daét ngöôøi khaùc khieán cho taâm hoï thanh tònh, neân moãi moãi noùi lôøi taùn thaùn, khoâng coù loãi. Ñaây cuõng nhö vaäy, vaøo phaùp vò töùc laø qua khoûi ñòa vò A-la-haùn, Bích-chi Phaät, maø truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån. Laïi nöõa, nhaân vaøo phaùp vò neân ñöôïc qua khoûi ñòa vò A-la-haùn, Bích- chi Phaät maø truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån. Hoûi: Vaøo trong phaùp vò laø qua khoûi giaø, beänh, cheát, döùt heát caùc kieát söû, phaù ba aùc ñaïo v.v... tröôùc ñaõ noùi, sao ñaây laïi chæ noùi qua khoûi ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät cuõng truù caùc coâng ñöùc? Vì sao chæ noùi truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån? Ñaùp: Boû caùc vieäc aùc, ñöôïc caùc coâng ñöùc, sau seõ thöù lôùp noùi ñeán coâng ñöùc veà

choã ôû. Caùc phaùp caàn phaûi coù thöù lôùp, khoâng theå cuøng noùi moät laàn. Laïi nöõa, Boà-taùt khi môùi phaùt taâm, ñieàu ñaùng sôï nhaát laø ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Giaû söû ñoïa ñòa nguïc cuõng khoâng sôï baèng, vì khoâng vónh vieãn phaù ñaïo Ñaïi thöøa. A-la-haùn, Bích-chi Phaät ñoái vôùi Ñaïi thöøa naày cho laø ñaõ dieät vónh vieãn, ví nhö choã ñaát troáng coù caây teân laø Xaù-ma-leâ, caønh laù roäng lôùn, nhieàu chim tuï laïi nguû, moät con boà caâu ñeán sau, ñaäu treân moät caønh, caønh laù ñoù lieàn bò khoâ gaõy. Thaàn ñaàm hoûi thaàn caây: Chim lôùn nhö chim caét, chim thöùu ñeán ñaäu thì caây chòu noåi, coøn chim nhoû ñeán ñaäu laïi khoâng chòu noåi? Thaàn caây traû lôøi: Chim nhoû naøy töø treân caây Ni-caâu-loâ oan gia vôùi ta bay ñeán, noù aên traùi caây kia roài ñeán ñaäu treân ta, chaéc seõ æa ra, haït rôi xuoáng ñaát, caây aùc laïi moïc leân, gaây haïi raát lôùn. Vì vaäy, ñoái vôùi moät chim boà caâu, loøng raát lo sôï, thaø boû moät caønh, maø ñöôïc toaøn veïn caây to lôùn. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, ñoái vôùi caùc ngoaïi ñaïo, ma chuùng, caùc kieát söû, aùc nghieäp, khoâng sôï baèng sôï A-la-haùn, Bích-chi Phaät. Vì côù sao? Vì Thanh vaên, Bích-chi Phaät ôû beân Boà-taùt cuõng nhö chim boà caâu kia, laøm baïi hoaïi taâm Ñaïi thöøa, döùt luoân söï nghieäp thaønh Phaät, vì vaäy neân chæ noùi qua khoûi ñòa vò Thanh vaên Bích-chi Phaät. Truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån laø töø khi môùi phaùt taâm laïi ñaây, thöôøng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 27 53

öa thích truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån. Nghe caùc Boà-taùt phaàn nhieàu thoái chuyeån neân khi phaùt taâm, laäp nguyeän raèng: Luùc naøo seõ ñöôïc qua khoûi ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät maø truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån! Vì vaäy neân noùi truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån. Hoûi: Theá naøo laø ñòa vò baát thoái chuyeån? Ñaùp: Neáu Boà-taùt quaùn heát thaûy phaùp chaúng sanh chaúng dieät, chaúng chaúng sanh, chaúng chaúng dieät, chaúng chung chaúng phaûi khoâng chung, quaùn caùc phaùp nhö vaäy, ñöôïc thoaùt khoûi ba coõi, chaúng vì khoâng, chaúng vì phi khoâng, moät loøng tin nhaän thaät töôùng trí tueä cuûa möôøi phöông chö Phaät sôû duïng, khoâng theå hoaïi, khoâng theå ñoäng, aáy goïi laø phaùp voâ sanh nhaãn; phaùp voâ sanh nhaãn chính laø ñòa vò baát thoái chuyeån. Laïi nöõa, vaøo Boà-taùt vò laø ñòa vò baát thoái chuyeån, qua khoûi Thanh vaên, Bích-chi Phaät, cuõng goïi laø ñòa vò baát thoái chuyeån. . . Laïi nöõa, truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån, ñôøi ñôøi thöôøng ñöôïc quaû baùo thaàn thoâng, khoâng maát khoâng lui. Neáu Boà-taùt ñöôïc hai phaùp aáy, thì tuy ngoä ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp maø vì taâm ñaïi bi neân khoâng boû chuùng sanh. Laïi coù hai phaùp: 1. Trí tueä thanh tònh. 2. Trí tueä phöông tieän. Laïi coù hai phaùp: 1. Thaâm taâm nieäm töôûng Nieát-baøn. 2. Vieäc laøm khoâng lìa theá gian. Ví nhö roàng lôùn, ñuoâi ôû bieån caû, ñaàu ôû hö khoâng, chaán ñoäng saám chôùp maø ñoå möa lôùn. Laïi nöõa, Boà-taùt baát thoái chuyeån, ñöôïc trí tueä thaät töôùng cuûa caùc phaùp aáy, ñôøi ñôøi khoâng maát, khoâng bao giôø taïm lìa, ñoái vôùi thaâm kinh cuûa chö Phaät, khoâng bao giôø nghi cuõng khoâng laøm trôû ngaïi. Vì côù sao? Vì ta chöa ñöôïc Nhaát thieát trí neân khoâng bieát vì phöông tieän gì, nhaân duyeân gì noùi ra nhö vaäy. Boà-taùt baát thoái chuyeån, thöôøng vôùi thaâm taâm khoâng bao giôø sanh aùc. Baát thoái chuyeån vôùi

thaâm taâm thì tích taäp caùc thieän, coøn thieån taâm thì laøm caùc baát thieän. Hoûi: Neáu töôùng cuûa baát thoái chuyeån laø ñöôïc phaùp voâ sanh nhaãn, sao coøn thieån taâm laøm caùc baát thieän? Ñaùp: Coù hai thöù baát thoái chuyeån: 1. Ñöôïc phaùp voâ sanh nhaãn. 2. Tuy chöa ñöôïc phaùp voâ sanh nhaãn, nhöng Phaät bieát nhaân duyeân taùc nghieäp quaù khöù, vò lai cuûa ngöôøi aáy, chaéc seõ thaønh Phaät, neân vì lôïi

ích ngöôøi hai beân, Phaät thoï kyùù cho ngöôøi aáy. Vò Boà-taùt naøy tuy coøn mang nhuïc thaân sanh töûû, kieát söûû chöa döùt, nhöng laø toái ñeä nhaát ñoái vôùi haøng phaøm phu, aáy cuõng goïi laø töôùng baát thoái chuyeån. Neáu ñöôïc phaùp voâ sanh nhaãn, döùt caùc kieát söû, thì ñöôïc thanh tònh, heát nhuïc thaân cuoái cuøng, ñöôïc phaùp taùnh sanh thaân, kieát söûû khoâng laøm ngaên ngaïi, khoâng caàn daïy raên, nhö chieác thuyeàn ôû giöõa soâng lôùn, khoâng caàn ñieàu khieån, töï troâi ñeán bieån lôùn. Laïi nöõa, coù khi môùi phaùt taâm, sanh nguyeän lôùn, nguyeän döùt caùc phieàn naõo, bieát thaät töôùng caùc phaùp, lieàn ñöôïc baát thoái chuyeån. Coù khi chæ haønh Boá thí Ba-la-maät, lieàn ñaày ñuû saùu Ba-la-maät, cho ñeán haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Coù khi haønh saùu Ba-la-maät, chöa ñöôïc baát thoái chuyeån, ñeán khi sanh taâm ñaïi bi ñoái vôùi chuùng sanh, lieàn ñöôïc baát thoái chuyeån. Coù khi ñöôïc taâm ñaïi bi maø laïi nghó raèng: Neáu caùc phaùp ñeàu khoâng, khoâng coù chuùng sanh, thì coù theå ñoä ai, khi aáy bi taâm lieàn yeáu keùm. Hoaëc thaáy chuùng sanh ñaùng thöông maø ñoái vôùi caùc phaùp, trí quaùn “khoâng” coøn yeáu keùm. Neáu ñöôïc löïc phöông tieän ñoái vôùi hai ñieàu aáy, ñoàng ñaúng khoâng thieân leäch, taâm ñaïi bi khoâng ngaên ngaïi thaät töôùng caùc phaùp, ngoä ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, khoâng ngaên ngaïi taâm ñaïi bi phaùt sanh, coù phöông tieän nhö vaäy, khi aáy lieàn ñöôïc vaøo Boà-taùt phaùp vò, truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån, nhö ñaõ noùi trong phaåm Vaõng sanh. Laïi nöõa, töôùng baát thoái chuyeån nhö hai phaåm Baát thoái chuyeån ôû sau seõ noùi.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.